

Список використаної літератури:

1. Ухвала Апеляційного суду м. Києва від 13.10.2014 р. Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/41798446>
2. Ухвала Дарницького району м. Києва від 21.09.2019 р. Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/77738726>

Ключові слова: слідчі дії, обшук, слідчий суддя, ухвала про проведення обшуку.

Ключевые слова: следственные действия, обыск, следственный судья, определение о проведении обыска.

Key words: investigative actions, search, investigating judge, search determination.

ЮРКО СЕРГІЙ СЕРГІЙОВИЧ

Національний університет «Одеська юридична академія»,
Черкаський факультет, завідувач кафедри загально-правових дисциплін,
кандидат юридичних наук

ПРАВО НА ВІЛЬНИЙ ВИБІР ЗАХИСНИКА

Сучасне внутрішньодержавне і міжнародне право дедалі більше орієнтується на людину, стаючи все більш антропоцентричним, що зокрема проявляється в постійному розвитку правового інституту прав людини. На теперішній час сфера прав людини є розвинутою системою принципів і норм, які досить детально визначають міжнародні стандарти у цій галузі. Нині основне завдання полягає в забезпеченні втілення цих стандартів на практиці. З вирішенням саме цього завдання ситуація далеко не найкраща. На початку ХХІ ст. лише третину держав (із великими застереженнями) можна віднести до категорії демократичних.

Певні проблеми із забезпеченням прав людини є і в Україні. У доповіді Верховного комісара Організації Об'єднаних Націй з прав людини щодо ситуації з правами в Україні, за період з 16 лютого до 15 травня 2018 року зазначено, що ситуація з правами людини в Україні порівняно з попереднім звітним періодом залишилась в основному без змін – що само по собі викликає стурбованість [1]. Станом на 1 січня 2018 року на розгляді ЄСПЛ перебувало приблизно 7100 скарг проти України, що є четвертим показником серед країн-членів Ради Європи (в першій трійці – Туреччина, Росія та Румунія).

Упродовж 2017 року до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини надійшло більше 25 тис. звернень. До основних категорій заявників належать адвокати, засуджені, обвинувачені, а також внутрішні переселенці та пенсіонери [2]. У зв'язку з тим, що значна кількість заяв і скарг до Уповноваженого надходить саме від учасників кримінального провадження на боці захисту, хотілося б зупинитися на деяких проблемах забезпечення права на захист.

Практика застосування КПК України демонструє численні порушення базових складових права на захист. КПК України 2012 року, без сумніву, містить низку позитивних положень, покликаних сприяти максимально повному забезпеченню права особи на захист від кримінального переслідування. Однак повністю вирішити цю проблему, на жаль, не вдалося, оскільки деякі норми КПК потребують суттєвого доопрацювання.

Так, зокрема, відповідно до ст. 59 Конституції України кожен є вільним у виборі захисника своїх прав [3]. Право на вільний вибір захисника у кримінальному процесі реалізується шляхом укладання договору про правову допомогу або дорученням Центру з надання безоплатної правової допомоги (далі – БПД). В останньому випадку таке право забезпечується далеко не завжди.

Відповідно до ч. 2 та ч. 3 ст. 49 КПК України за наявності, передбачених законом підстав слідчий, прокурор виносить постанову, а слідчий суддя та суд постановляє ухвалу, якою доручає відповідному органу (установі), уповноваженому законом на надання безоплатної правової допомоги, призначити адвоката для здійснення захисту за призначенням та забезпечити його прибуття у зазначені у постанові (ухвалі) час і місце для участі у кримінальному провадженні. Постанова (ухвала) про доручення призначити адвоката негайно направляється відповідному органу (установі), уповноваженому законом на надання безоплатної правової допомоги, і є обов'язковою для негайного виконання. Невиконання, неналежне або несвоєчасне виконання постанови (ухвали) про доручення призначити адвоката тягнуть відповідальність, встановлену законом [4].

Згідно ст. 19 Закону України «Про безоплатну правову допомогу» у разі звернення особи про надання одного з видів безоплатної вторинної правової допомоги БПД зобов'язаний протягом десяти днів з дня надходження звернення прийняти рішення щодо надання безоплатної вторинної правової допомоги [5]. Після прийняття рішення про надання безоплатної вторинної правової допомоги БПД призначає адвоката, який надає безоплатну вторинну правову допомогу на постійній основі за контрактом, враховуючи його спеціалізацію, досвід роботи, навантаження, складність справ, у яких адвокат бере участь.

Зазначена вище процедура залучення захисника породжує порушення права особи на вільний вибір захисника своїх прав, оскільки ст. 21 Закону України «Про безоплатну правову допомогу» не передбачає врахування думки підзахисного чи його законних представників при виборі адвоката. Фактично керівник БПД, будучи державним службовцем визначає на власний розсуд, хто з адвокатів, які уклали за наслідками конкурсу договір, буде надавати захист від державного обвинувачення. ЄСПЛ з цього приводу у справі «Кроїссант проти Німеччини», звертає увагу, що при призначенні захисника національні органи повинні прислухатися до побажань обвинуваченого щодо кандидатури захисника в усіх випадках.

На наш погляд відповідні норми ст. 21 Закону України «Про безоплатну правову допомогу» потребують доповнень в частині обставин, що підлягають врахуванню при виборі захисника за призначенням, оскільки право кожної особи, обвинувачуваної у вчиненні кримінального правопорушення, на ефективний захист адвокатом становить одну з головних підвалин справедливого судового розгляду.

Список використаної літератури:

1. Доповідь щодо ситуації з правами людини в Україні 16 лютого – 15 травня 2018 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.ohchr.org/Documents/Countries/UA/ReportUkraineFev-May2018_UKRAINIAN.pdf
2. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ombudsman.gov.ua>
3. Конституція України від 28.06.1996 // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
4. Кримінально-процесуальний кодекс: Закон України від 13.04.2012 // Офіційний вісник України – 2012 – № 37. – Ст. 1370.
5. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 2.06.2011 // Голос України від 08.07.2011. – № 122.
6. European Court of Human Rights – case of Croissant v. Germany (1992) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.legislationline.org>

Ключові слова: захисник, адвокат, безоплатно вторинна правова допомога, кримінальне провадження, право на захист.

Ключевые слова: защитник, адвокат, безвозмездно вторичная правовая помощь, уголовное производство, право на защиту.

Key words: counsel, lawyer, free secondary legal aid, criminal proceedings, right to protection.

ДРІШЛЮК КАТЕРИНА ВОЛОДИМИРІВНА

Національний університет «Одеська юридична академія»,
старший викладач кафедри кримінального процесу

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ТАКТИКИ ЗАХИСТУ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ ОБШУКУ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ НА ПІДСТАВІ ОНОВЛЕНИХ ПОЛОЖЕНЬ КПК УКРАЇНИ

Із набуттям чинності Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо забезпечення дотримання прав учасників кримінального провадження та інших осіб правоохоронними органами під час здійснення досудового розслідування» від 16 листопада 2017 року було істотно оновлено нормативну регламентацію порядку надання слідчим суддею дозволів на проведення обшуку житла чи іншого володіння особи, а також процесуального порядку виконання